



الگوی مدیریت هوشمند در شهرهای ایران

Intelligent management model in Iranian cities

نگارندگان:

سید احمد حسینی

یونس غلامی

ایلیا لعلی نیت

سعید حیدری نیا



Intelligent management model in Iranian cities / نگارندگان احمد حسینی... (و دیگران).	عنوان و نام پدیدآور
تهران: نشر اساتید دانشگاه، ۱۴۰۰.	مشخصات نشر
۲۶۰ ص.: مصور (بخشی رنگی)، جدول، نمودار.	مشخصات ظاهری
۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۳-۸۰-۴	شابک
فیبا	وضعیت فهرست نویسی
نگارندگان سید احمد حسینی، یونس غلامی، ایلیا لعلی نیت، سعید حیدری نیا.	یادداشت
کتابنامه: ص. [۲۳۱]-۲۵۹.	یادداشت
شهرهای هوشمند	موضوع
Smart cities	
توسعه پایدار شهری	
Sustainable urban development	
شهرسازی - نوآوری	
City planning -- Technological innovations	
خدمات شهری - نوآوری	
Municipal services-- Technological innovation	
شهرهای هوشمند - ایران	
Smart cities -- Iran	
توسعه پایدار شهری - ایران	
Sustainable urban development -- Iran	

الگوی مدیریت هوشمند در شهرهای ایران

نگارندگان: سید احمد حسینی - یونس غلامی - ایلیا لعلی نیت

سعید حیدری نیا

ناشر: انتشارات اساتید دانشگاه

سال چاپ: پاییز ۱۴۰۰

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

قیمت: ۹۸۰۰۰۰ ریال

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۱۳-۸۰-۴

تلفن انتشارات: ۰۶۶۴۰۵۰۷۳-۶۶۴۰۱۸۷۸-۰۲۱ همراه ۰۹۱۲۴۳۴۲۷۴۱



یکی از مهم‌ترین موضوعات در شهرهای امروز، موضوع رشد سریع جمعیت و به تبع گسترش شتابان شهرهاست که به دلیل عدم وجود برنامه‌ریزی و مدیریت کارآمد، این شهرها را با مشکلات عدیده‌ای روبرو نموده است. در پاسخگویی به این مسائل و مشکلات، مفاهیم و رویکردهای جدیدی برای توسعه‌های آتی مطرح شده است؛ از جمله این رویکردها می‌توان به شهر الکترونیک، شهر دیجیتال، شهر خلاق، شهر هوشمند و ... اشاره کرد. با وقوع انقلاب فناوری و اطلاعات تغییری در این عرصه به وقوع پیوسته و تحولات عمیقی در جامعه و حوزه شهری پدیدار شده است. در شروع هزاره سوم، فناوری اطلاعات، به‌عنوان عمده‌ترین محور تحول و توسعه در جهان مطرح شده، به‌طوری‌که از نظر کاستلر بعد از انقلاب صنعتی و نیز انقلاب دوم که انقلاب دانش و تکنولوژیک است، در سومین دوره، جامعه‌ی شبکه‌ای مبتنی بر اطلاعات ظهور پیدا می‌کند. با گسترش فناوری و استفاده روزافزون از اطلاعات هوشمند و تکنولوژی در همه زمینه‌های اقتصادی و اجتماعی و رخنه آن به زندگی شهروندان، شهرها و فضاهای شهری با ساختاری متفاوت روبرو شده و مدیوم‌های زندگی شهری دستخوش تحولات اساسی شده است. در چنین فضایی توجه به شاخص‌های شهر هوشمند که یکی از مهم‌ترین اولویت‌های برنامه‌ریزان و سیاست‌گذاران است، ضروری به نظر می‌رسد. شهر هوشمند دارای شش محور: اقتصاد هوشمند، حمل‌ونقل هوشمند، محیط هوشمند، مردم هوشمند، زندگی هوشمند و نهایتاً حکمرانی هوشمند است. یکی از راهکارهای دستیابی به شهر هوشمند در چارچوب توسعه پایدار در اولویت گذاشتن هوشمند سازی مدیریت (حکمرانی) شهری بعنوان مهم‌ترین رکن شهر هوشمند است. لذا در راستای این امر مهم و حیاتی کتاب حاضر به بررسی، تحلیل و تطبیق مدیریت (حکمرانی) هوشمند در شهرهای ایران پرداخته است. قابل ذکر است ویژگی مهمی که ماهیت این نوشتار را با سایر نوشتارها متفاوت کرده، بدیع و نو بودن آن در سطح جهان و بخصوص شهرهای ایران است.

کتاب حاضر در سه فصل تهیه و تدوین شده است.

فصل اول شامل مطالبی در باب ماهیت و چیستی شهرهای هوشمند و مدیریت آن است. همچنین در این فصل برای رسیدن به یک اجماع کلی و شفاف شدن موضوع، برخی از واژگان اصلی تعریف می‌شوند تا بر این اساس ضمن روشن شدن اهمیت موضوع، تسلط لازم جهت تجزیه و تحلیل شرایط شهرهای ایران برای اعمال مدیریت هوشمند شهری فراهم شود.

در **فصل دوم** به بررسی و تحلیل وضعیت موجود مدیریت شهری در ایران، شناخت نقاط ضعف و قوت آن و کاربرد مدیریت هوشمند در آن پرداخته شده است. در این راستا از روش فرا تحلیل استفاده شده، بیشترین تأکید این روش بر روی مقالات معتبر در رابطه با مدیریت شهرهای ایران بخصوص از نظر سازمانی و ساختاری است.

فصل سوم کتاب به بیان مختصری از چگونگی استخراج شاخص‌های متناسب با وضعیت شهرهای ایران جهت هوشمند شدن می‌پردازد. بدین منظور در این فصل تلاش شده که با بررسی اسناد مطالعات پایه‌ای مربوط به مدیریت هوشمند شهری و نیز با بهره‌گیری از روش میدانی، روش‌های آینده‌پژوهی مانند تحلیل ساختاری (Milemac) و شرایط موجود شهرهای ایران، اطلاعات و داده‌های مورد نیاز جهت بررسی موفقیت‌آمیز بودن مدیریت هوشمند شهر در ایران مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. هدف از این فصل یافتن مهم‌ترین شاخص‌های مدیریت شهری و دستیابی به اجماع نظری از دیدگاه متخصصین عرصه شهر و شهرنشینی است.

در **فصل چهارم** به بحث و نتیجه‌گیری و در نهایت ارائه مدل مفهومی - اجرایی و توصیه‌های لازم جهت به ثمر نشستن مدیریت هوشمند شهر پرداخته شده است. در واقع این بخش از نوشتار دربردارنده خلاصه‌ای از کل فرآیند کتاب و بیانگر یافته‌ها و ایده‌های حاصل از مطالعه است.

با توجه به بدیع و نوپا بودن موضوع کتاب، قطعاً مطالب ارائه شده دارای نقص محتوایی است؛ لذا پیشنهادها و انتقادهای اساتید محترم، دانشجویان و متخصصین این عرصه می‌تواند در غنی‌تر شدن محتوای پژوهش‌های آتی راهگشا باشد. در پایان لازم می‌دانم که از حمایت‌های بی‌دریغ سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح ایران سپاسگزاری و قدردانی کنم

با توجه به رشد روزافزون شهرنشینی در ایران و به دنبال آن به وجود آمدن مسائل و مشکلات مختلف، نیاز به شهر هوشمند تبدیل به ضرورتی انکارناپذیر برای امروز و آینده شهرهای ایران شده است. پیشرفت تکنولوژی و علم ارتباطات تغییر و تحولات زیادی بر جنبه‌های مختلف زندگی بشر ایجاد کرده، همانند انقلاب صنعتی این تغییر و تحولات اگر نادیده انگاشته شود نتایج و پیامدهای مخربی را به دنبال خواهد داشت. بنابراین بعنوان یک نیاز، مدیریت این تغییر و تحولات ضرورت دارد. این مدیریت که از جنس خود این تحولات است را مدیریت هوشمند می‌نامند. نرخ رشد بالای شهرنشینی در کشورمان لزوم حرکت به سمت «هوشمند سازی» شهرهای کشور به خصوص کلان‌شهرهایی مثل تهران را بیش از پیش به رخ می‌کشد. برای داشتن زندگی شهری سالم‌تر و پویاتر استفاده از دانش ارتباطات و فناوری اطلاعات، امری گریزناپذیر است و جامعه جهانی به سمت شهرهای هوشمند حرکت می‌کند. چنین شهری مکانی ممتاز برای توسعه پایدار اقتصادی، صنعتی و ... بوده که در آن به مسائلی مانند ترافیک، مصرف انرژی، آلودگی، تخریب سرزمین، به‌روزرسانی و بهینه‌سازی زیرساخت‌های شهری، بهبود کیفیت زندگی و مواردی دیگر از طریق یک رویکرد نوآورانه و سامانمند، بر اساس ارتباط و تبادل اطلاعات باهدف بهینه‌سازی فرآیندهای مدیریت شهری پرداخته می‌شود. لازمه این امر به کارگیری مدیریت هوشمند برای شهر است، به‌طوری که این مدیریت ابتدا باید تأثیرات خود را در ساختار سازمان‌های مدیریت شهر با تأکید بر مدیریت مشارکتی مردم اعمال کند. از طریق مدیریت هوشمند، در سراسر شهر اعمال موردنظر حاکمیت به‌صورت به‌هم‌پیوسته درون‌شهر انجام می‌شود و شامل خدمات و تعاملاتی می‌شود که سازمان‌های مدنی، دولتی، خصوصی و نظام جهانی را به هم متصل نموده و در صورت نیاز، باهم ادغام می‌کند. ازجمله عواملی که به کارگیری مدیریت هوشمند را برای شهرهای ایران ضرورت می‌بخشد خالی بودن سبد ایران از شهرهای هوشمند جهان است. شهر بینچوان (چین)، سونگدو و بوسان (کره جنوبی)، وین (اتریش)، نیویورک (آمریکا)، توکیو

(ژاپن)، سیدنی (استرالیا)، فرانکفورت (آلمان)، لندن (انگلستان)، بارسلونا (اسپانیا)، آمستردام و میلان (ایتالیا) شناخته‌شده‌ترین شهرهای هوشمند دنیا هستند که از طریق مدیریت هوشمند اداره می‌شوند. همچنین سنگاپور برای غلبه بر مشکلاتی مانند تراکم شهری، حمل و نقل و مسائلی از این قبیل، «برنامه ملت هوشمند» را اجرا کرده است. اگر بخواهیم وضعیت فعلی ایران را به لحاظ دارا بودن شهرهای هوشمند بررسی کنیم درمی‌یابیم که حتی کلان‌شهر تهران به‌عنوان پایتخت و پیشرفته‌ترین شهر کشورمان هنوز با استانداردهای یک شهر هوشمند فاصله زیادی دارد. باوجوداین هنوز با استقرار کامل زیرساخت‌ها و اجرایی شدن شهر هوشمند فاصله زیادی داریم. دولت الکترونیک در سال ۹۳ در دولت به تصویب رسیده و قرار بود تا پایان سال ۹۶ اجرایی شود. اما در این راستا آنچه ابتدا نیازمند به آن هستیم، ایجاد شرایط مناسب برای اعمال مدیریت هوشمند است تا نظام اداری موجود در ساختار الکترونیکی آن به سطح مطلوب برسد. باید مدیریت هوشمند با ایجاد یکپارچگی میان دستگاه‌های اجرایی خدمات رسان به مردم را یکی از ابزارهای مهم در دستیابی به شهر هوشمند دانست. بنابراین اداره مطلوب شهر در سایه مدیریت هوشمند برنامه‌های شهری محقق خواهد شد. امروزه حکمرانی هوشمند، به‌عنوان ابزاری قدرتمند جهت دسترسی به حکمرانی خوب شهری مورد توجه قرار گرفته و ایران به‌عنوان کشوری در حال توسعه، ناگزیر از حرکت به سمت حکمرانی هوشمند است تا مشخصه‌های حکمرانی خوب را بهبود بخشد. به‌کارگیری سازوکارهای سخت‌افزاری و نرم‌افزاری شهر هوشمند برای کشوری چون ایران که شهرهای آن بین مرحله گذار از الگوهای سنتی و مدرن و فرا مدرن سرگردان هستند الزامی است اما زمینه‌های موجود برای حرکت در این مسیر از نارسایی‌های زیادی برخوردار است که می‌بایست ضمن رسیدن به یک آگاهی درست از آن راهکارهایی سنجیده‌ای را پی گرفت. بر همین اساس نظام مدیریت شهری ایران برای رفع چالش‌های پیش رو و افزایش بهره‌وری شهرها در آینده به دنبال به‌کارگیری مدیریت هوشمندانه خواهد بود. اهداف موردنظر در کتاب حاضر شامل موارد زیر است:

- بررسی منابع مرتبط و پیشینه موضوع
- تدوین مباحث مرتبط با شهر هوشمند، شهر الکترونیک، شهر دیجیتال، مدیریت (حکمرانی) هوشمند
- بررسی و تحلیل وضعیت موجود مدیریت شهری در ایران
- الزامات ایجاد مدیریت هوشمند شهری در ایران
- آینده‌نگاری مدیریت هوشمند شهری در ایران
- تدوین و ارائه مدل مفهومی و اجرایی حکمروایی هوشمند

www.ketab.ir